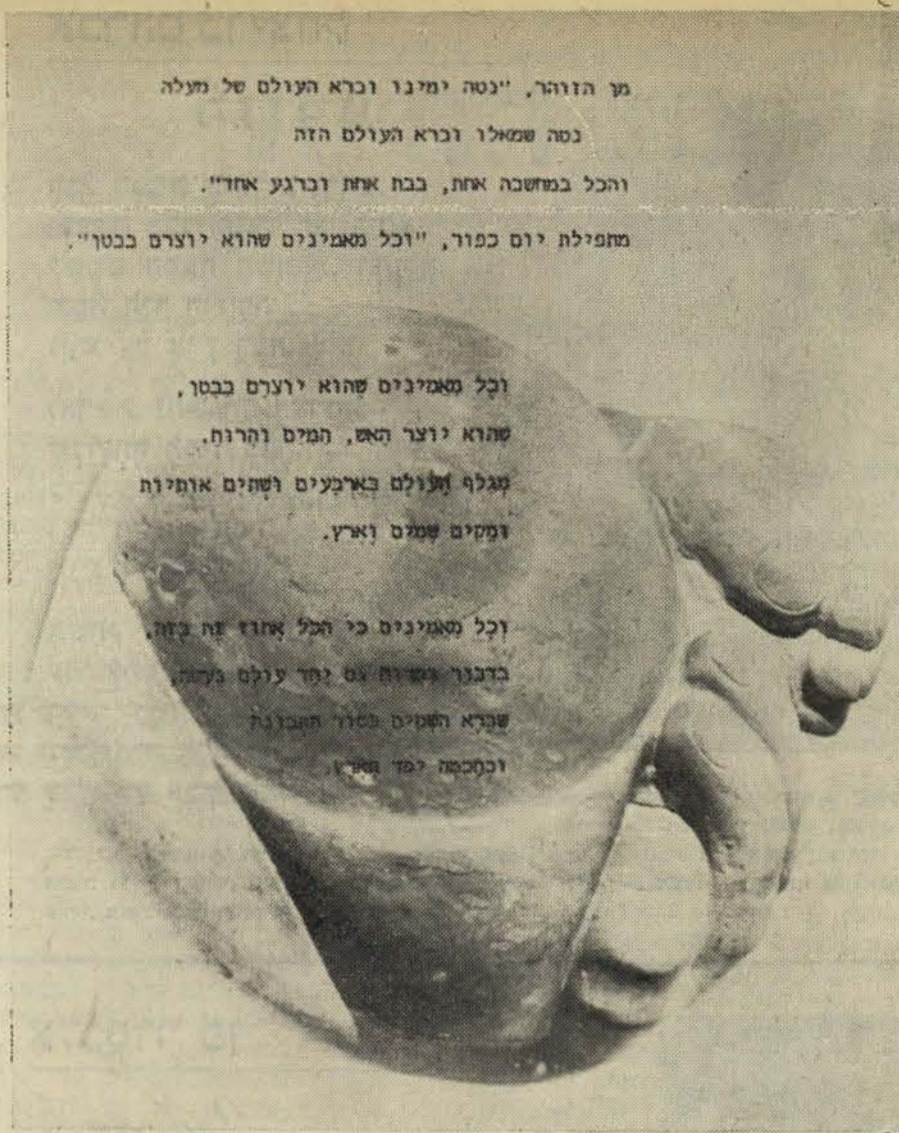

"ענתים באבן המכביית גלום הרעיון..."

מונולוג
של
מלכה קציר

מן הזוהר, "נטה ימינו וכרא העולם של מעלה
נטה שמאלו וכרא העולם הזה
והכל במחשבה אחת, בבת אחת וברגע אחד."
מתפילת יום כפור, "וכל מאמינים שהוא יוצרם כבטן"

וכל מאמינים שהוא יוצרם כבטן,
שהוא יוצר האש, המים והרוח.
נגלף תולמ בארבעים ושתיים אותיות
ומקום שמלך וארץ.

וכל מאמינים כי הכל אחד זה בזה,
בדגנו אשיות עם יחד עולם נעלה,
שברא השמים כבוד המבורכה
וכסמכה לפד הארץ

ילידת פולין, בוגרת סמינר לוינסקי תל-אביב
1945. למדה פיסול במכון אבני ת"א 1947.
אקדמיה לאמנות סינטיטי, ארט אינסטיטוט
יות שיקגו ארצות הברית 1948-1950. הש-
תתפה בתערוכת "הצעירים" האחרים, תערר
כת אמני ישראל מוזיאון דזאנוף תל-אביב
תערוכת "אמנים יהודים" סינטיטי ארצות
הברית.

רוסית. בה הפלגנו. (ב'1946) לפתע תקפה אותנו
סערה. היה בה, בסערה הזאת משהו לא נתפס,
משהו מעבר לבינתנו. משהו אלהי. הגלים היו גבר
הים, היינו צריכים להגביה את עינינו כדי לראות
את גב הגל הנוחת עלינו. הייתי קשורה לסיפון.
לא פחדתי. חשתי שהסערה היא בי ומסביבי ואני
חלק ממנה.

באמריקה המשכתי את לימודי הפיסול. נרשמתי
למחלקת החימר. אבל תמיד אהבתי את האבן.
אולי משום הלחץ הפנימי שלי, הצורך לפעול, ה-
צורך להתמודד עם משהו קשה... על כל פנים
כאשר נכנסתי לאולם שם פיסלו באבן, כאשר ראיתי
כיצד עומדים אנשים נוכח גושי אבנים ופטישי אוויר
בידיהם — ליבי התכווץ בקרבי. המורה, פסל ותיק,
ראה את המבע שעל פני ושאל אותי: מדוע שלא
תלמדי לפסל באבן... מדוע לא? אני אתן לך
אבן, אתן לך כלי-עבודה...

בחרתי באבן הקטנה ביותר. פחדתי מההתמודדות
עם החומר הקשה. והתחלתי לפסל. אז התחלתי
את העבודה על ה"ראש המצרי"... אבל זה לא
הלך כל כך פשוט. התחלתי להוריד את השכבות
העליונות והתקרבותי אל הפנים ולפתע חשתי שיר-
תר אין לי מה לעשות. שהאבן לא תתגלה עוד
לעיני. נדמה היה לי שהגעתי לקצה היכולת. כאילו
מציתי כבר את כל האפשרויות. אז ניגש אלי המורה
ושאל אותי: האם את רוצה שהאבן הזאת, חסרת-
הכוח, תנצח אותך? או שאת תוכלי להנשים בה
רוח חיים מכוח הרוח שלך? את רוצה שהאבן
תגבור עליך, או את על האבן... עליך להחליט!
המורה הזה נעדר במשך חודשיים, עם שובו הפסל
היה מוכן...

אני רודפת כל ימי חיי אחרי השלמות. עדיין לא
מצאתיה, כך אני חושבת, אולי לכן אני אוהבת
מאוד עבודותיהם של מיכאל אנג'לו, של מור;
כן, אני אוהבת פסל ירושלמי אחד, שמואל בר אבן,
אולי בשל צורותיו העגולות. הוא מרבה לפסל נשים,
בגוף האשה יש מן השלמות.

אני מעדיפה חברת גברים על חברת נשים, רק שלא
ידברו על מכוניות... אם כבר חייבים לבחור בחב-
רה. כי אני יכולה להסתדר לבד, עם עצמי. אני

אני מפסלת רעיונות. כל פסל הוא אמנם פסל בפני
עצמו וכל אחד יכול לראות בו מה שהוא יכול
לראות. אנשים בדרך כלל מסתכלים על פסלים כמו
על כתמי הדיו הידועים... סנדלר יראה בו אולי
רגל יחפה, כומר ודאי יראה בפסל דבר שונה לחלו-
טין. ואני מפסלת רעיונות.

אני נותנת בפסלי מה שיש בי. ביטוי עצמי. אני
גונבת את הכל מסביבתי. מביתי. מהחינוך שקי-
בלתי. עתים, אני מביטה באבן, בצורתה הטבעית
והרעיון עולה מתוכה. הנה דבר כזה קרה לי
כאשר נתקלתי באבן שהיתה אחר כך לפסל שקרא-
תי לו "ביד ההשגחה". ראיתי באבן הטבעית, הגסה
צורה של עין. העין האחת ביקשה שאפסל עוד עין.
כך פיסלתי עוד עין לא פקוחה. וכי אין אנו דומים
לזוג עיניים כאלה? אחת מבטת ורואה הכל, האחר-
רת עצומה ואינה רואה דבר. וכי אין מחצית הדב-
רים בעולם נסתרים מעינינו? עין אחת חייבת לה-
יות עצומה. אנו יודעים הרבה, אבל, הרבה אין אנו
יודעים...

כשהייתי בגן ילדים, אהבתי ללוש פלסטלינה. הייתי
מביאה אבנים הביתה. אמי היתה זורקת את ה-
אבנים שהייתי אוספת בשקידה.
הייתי כבר מורה — ואמא עדיין הייתה זורקת את
אבני.

בסמינר למורים ציירתי. פעם, בשיעור אמנות, ה-
מורה ביקש שניקח ריבוע ועל זה נשים חצי עיגול
ונעשה קבר רחל אמנו. צחקתי בליבי, מה זה, קבר
רחל? ! נטלתי חימר ביד ועשיתי רקדניות. הרביתי
לפסל בחימר. לאחר שסיימתי את הסמינר והייתי
כבר מורה, חשתי שחסר לי הפיסול. הרגשתי ריק-
נות בתוכי. לא עמדתי למעשה במלוא המודעות על
הדבר החסר לי. חשבתי שאולי כדאי לעסוק בהת-
עמלות כדי שאמלא את הריקנות שנוצרה בי...
אך הדבר לא עזר. אמרו: לך לאבני. הלכתי.

היה שם מורה, הפסל שטרנשוס. נתן לי לפסל
ראש. עבדתי שנה. לפתע חשתי שמיציתי עצמי.
עזבתי. אמרו לי: אם אינך חשה צורך לפסל אל
תפסלי...

נסענו לאמריקה. באוניה ידעתי שאני עומדת לפני
משהו גדול. משהו שהוא נשגב ממני. היתה זו אוניה

יהודה גור-אריה

תחנת ביניים

הנה הגענו:
תחנת ביניים.
שפולי הקר.
שמש קיץ
מעל ראשה.
שליגי חרמון.
בשערה.

רפיון כחות.
שפולי הקר.
מכאן אתה נכסף
אל הפסגה
פחות
מעט עמדו רגליך
לרגליו.

מתוך קובץ "שבחי קיץ"
העתיד להופיע בקרוב.

יכולה לחיות לבדי באי בודד ולא אחוש בדידות.
יש בי משהו עשיר כזה, עולם מלא בתוכי ואיני
חשה בשיעמום...

יש בי רעיונות רבים. יש בי סקרנות גדולה. אני
רוצה לחזור לפנים האבן ולחשוף אותה. לראות
מה יש בה. להיווכח מה ניתן ליצור מהאבן. הרי
אלוהים עשה את האדם מעפר.

מורי לפיסול באמריקה אמר לי שהפיסול שלי הוא
מיסטי. חשבתי בליבי, אם זו מיסטיקה, אז מדוע
לא מיסטיקה יהודית. וכשחזרתי מאמריקה, נרשמ-
תי לאוניברסיטה בירושלים ללמוד קבלה. בירוש-
לים לא מצאתי עבודה בהוראה, ויתרתי איפוא על
רעיון הלימודים הפורמליים. אך לא ויתרתי על
הקבלה.

הלכתי להרצאותיו של פרופ' תשבי, הוא היה מורי
לזוהר.

פעם נזדמן לי לבקר בצפת. קרית האמנים היתה
אז בחיתוליה. בשעת דמדומים יצאתי לטייל בין
החרבות. בסמטאות המטפסות ויורדות, בבתי ה-
כנסת העתיקים. על אחת הגבעות עמדתי והקפתי
במבטי את הבתים הדבוקים למידרון וביניהם עצי
פרי משתפלים, את הר מירון המחבק את הנוף
בשלווה נצחית. רוח קלה החלה מנשבת, מלטפת
את הדשאים הגדלים פרא. פתאום עלה קול באוזני.
לא לחש הרוח אלא כקול מעבר לזמן:

"אני הוא רב לוריא יצחק בן שלמה הנווד בעולמות
ושב בערבי אל נווי. בפיתולי סימטאות, על אבני ה-
מרצפת עיפתי מהלך דורות על דורות. בין חרבות
הבתים, ברחוב היהודים אחפש תיקון לעולם".

רגע קפאתי על עמדי ואחר הושטתי ידי בכדי לתפוש
בשולי האדרת של ההלך המופלא. רציתי לאחוז
ברגליו בצקות השבילים שלא יחמוק אל הספירות
העולות לאין סוף. אם הצלחתי אינני יודעת. אך
בטוחה אני, כי ספגתי מעט מלהט אמונתו ובידי
דבק מה מאבק רגליו.

בלי נדר, כה יתן לי אלוהים אם עוד אלף שנים
אחיה, באבן אחצוב את הזוהר ולא אשבע

פסלים ושירים

ביום חמישי כ"ב בחשוון תשל"ח 3-11-77
בשעה 7 בערב תפתח בגלריה "דוגית" ברח'
פרישמן 43 תל-אביב תערוכת פסלים ושירים
בעקבות הזוהר של מלכה קציר.
שעות הביקור 10-1, 5-8 פרט לשבתות.